

Sygn. akt IV U 198/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 09 października 2018 roku

Sąd Rejonowy w Świdnicy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący: SSR Maja Snopczyńska

Protokolant : Agnieszka Banda

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 09 października 2018 roku w Ś.

sprawy z odwołania **J. W.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

w sprawie (...)

(...) z dnia 24.05.2018 roku

o zwrot zasiłku chorobowego

zmienia zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. w sprawach (...) z dnia 24.05.2018 roku i (...) z dnia 24.05.2018 roku w ten sposób, że ustala brak obowiązku zwrotu pobranych zasiłków chorobowych wraz z odsetkami opisanych w tych decyzjach.

UZASADNIENIE

Powódka J. W. wniosła odwołanie od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 24 maja 2018 roku, a odmawiających jej prawa do zasiłku chorobowego za okresy: 6 lutego 2014 roku do 7 lutego 2014 roku, od 12 września 2016 roku do 16 września 2016 roku, od 19 września 2016 roku do 21 września 2016 roku, od 5 grudnia 2016 roku do 9 grudnia 2016 roku i druga decyzja za okresy: od 5 lutego 2014 roku do 7 lutego 2014 roku, od 12 września 2016 roku do 16 września 2016 roku i od 5 grudnia 2016 roku do 9 grudnia 2016 roku i zobowiązujących powódkę do zwrotu zasiłku chorobowego za wymienione okresy, wnosząc o zmianę decyzji i przyznanie prawa do zasiłku chorobowego.

Uzasadniając odwołanie powódka podała, że jest członkiem Komisji Psychiatrycznej równocześnie jako protokolant i psycholog. Zgodnie z wymogami Komisji konieczna jest obecność psychologa. Powódka podniosła, że informowała o zwolnieniu, ale biorąc pod uwagę szczególną sytuację, w imię dobra wyższego, mając na uwadze pomoc ludziom chorym, uczestniczyła w trzech posiedzeniach Komisji w dniach: 7 lutego 2014 roku, 13 września 2016 roku i 8 grudnia 2016 roku. Ponadto w zakresie pracy w Specjalnym Ośrodku Szkolno- (...) w D. dnia 19 września 2016 roku powódka podniosła, że właśnie tego dnia zarejestrowała się do lekarza internisty na kontrolną wizytę, którą wyznaczono w godzinach popołudniowych. Powódka nie wiedziała, jaka będzie decyzja lekarza, a mając zaplanowane zajęcia z dziećmi, wróciła do szkoły. Stwierdziła, że po wizycie u lekarza i otrzymaniu zwolnienia, nie wykonywała już żadnej pracy.

W odpowiedzi na odwołanie powódki Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania od decyzji oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przypisanych.

Uzasadniając stanowisko powołano podstawę prawną decyzji podnosząc, iż zasiłek chorobowy za okresy: od 5 lutego 2014 roku do 7 lutego 2014 roku, od 12 września 2016 roku do 16 września 2016 roku i od 5 grudnia 2016 roku do 9 grudnia 2016 roku, z tytułu zatrudnienia w Specjalnym Ośrodku Szkolno- (...) w D. stanowi nienależnie pobrane świadczenie. Dlatego zobowiązano powódkę do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 696,37 zł. Strona pozwana podniosła, że powódka będąc zatrudniona między innymi w Specjalnym Ośrodku Szkolno- (...) w D., w trakcie niezdolności do pracy, wykonywała czynności z tytułu umowy zlecenie na rzecz (...) Centrum Pomocy (...) w D.. Zleceniodawca potwierdził, że czynności wynikające z umowy zlecenie powódka wykonywała w dniach 7 lutego 2014 roku, 13 września 2016 roku i 8 grudnia 2016 roku i za wykonaną pracę otrzymała wynagrodzenie.

Na rozprawie w dniu 9 października 2018 roku strona pozwana wniosła o objęcie odpowiedzią na odwołanie dwóch decyzji, bowiem argumentacja Zakładu w obu jest tożsama.

W toku postępowania Sąd ustalił

następujący stan faktyczny:

Powódka J. W. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Szkole Podstawowej nr (...) w D. oraz w Specjalnym Ośrodku Szkolno- (...) w D..

W okresach od dnia 5 lutego 2014 roku do dnia 7 lutego 2014 roku, od dnia 12 września 2016 roku do dnia 16 września 2016 roku, od dnia 19 września 2016 roku do dnia 21 września 2016 roku, od dnia 5 grudnia 2016 roku do dnia 9 grudnia 2016 roku powódka miała orzeczoną niezdolność do pracy i pobierała zasiłek chorobowy.

Na podstawie umowy zlecenia powódka w dniach: 7 lutego 2014 roku, 13 września 2016 roku i 8 grudnia 2016 roku wzięła udział w trzech posiedzeniach Komisji Psychiatrycznej przy (...) Centrum Pomocy (...) w D.. Obecność powódki była niezbędna, gdyż inaczej komisja by się nie odbyła i ludzie pozostaliby bez świadczeń.

W dniu 19 września 2016 roku powódka świadczyła pracę z tytułu zatrudnienia w Specjalnym Ośrodku Szkolno- (...) w D.. Tego dnia w godzinach popołudniowych, lekarz stwierdził niezdolność powódki do pracy od dnia 19 września 2016 roku.

Decyzjami z dnia 24 maja 2018 roku organ rentowy stwierdził, że wypłacony powódcie zasiłek chorobowy za okresy wskazane powyżej stanowi nienależnie pobrane świadczenie i zobowiązał powódkę do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami z przyczyn podanych w uzasadnieniu decyzji.

Dowody: - akta ZUS – w załączeniu

- zeznania powódki k. 16, płyta CD k.19

W tak ustalonym stanie faktycznym

Sąd zważył:

Odwołanie podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 Ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1778 j.t.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami

prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Ust. 2 cytowanego przepisu stanowi, że za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Zdaniem Sądu pobrany zasiłek choroby nie stanowi nienależnie pobranego świadczenia.

Przepis ten, ustanawiając obowiązek zwrotu świadczenia przez osobę, która pobrała nienależne świadczenie, wskazuje istotną cechę nienależnie pobranego świadczenia w ujęciu Ustawy, tj. świadomość (złą wiarę) osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania tego świadczenia w całości lub w części od początku albo w następstwie później zaszłych zdarzeń. Obowiązek zwrotu świadczenia obciąża więc tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, mając świadomość jego nienależności. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach dotyczących braku prawa do pobierania świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1 cytowanej Ustawy), jak i osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenie (art. 84 ust. 2 pkt 2 Ustawy). Świadomość nienależności świadczenia może mieć źródło w pouczeniu udzielonym przez organ rentowy co do okoliczności powodujących konieczność zwrotu świadczenia bądź też może wynikać z zawinionego działania osoby, która spowodowała wypłatę świadczeń.

W orzecznictwie sądowym, dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, ugruntowany jest pogląd o możliwości domagania się przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę, przy czym dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znacznie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze.

W niniejszej sprawie nie można uznać, by powódka pobrała świadczenie w złej wierze. W tym miejscu wskazać należy, że pouczenie osoby pobierającej świadczenie o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczenia albo wstrzymania wypłaty świadczenia w całości lub części ma doniosły charakter z uwagi na fakt, iż przesądza o świadomości ubezpieczonego pobrania świadczenia bez podstawy prawnej. Powinno ono zawierać informację o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczenia lub wstrzymanie jego wypłaty w całości lub części oraz zobowiązanie powiadomienia organu rentowego o zajściu ww. okoliczności. Obowiązek udzielenia pouczenia obciąża organ rentowy, który w przypadku sporu zobowiązany jest do wykazania skutecznego doręczenia prawidłowego pouczenia adresatowi. W przypadku braku potwierdzenia doręczenia przesyłki zawierającej stosowne pouczenie organ rentowy skuteczność doręczenia może wykazywać innymi dowodami.

Strona pozwana nie wykazała natomiast, aby powódka J. W. pouczona została o braku prawa do pobierania świadczeń, bowiem w aktach organu rentowego brak jest jakiegokolwiek decyzji zawierającej pouczenie, z którego wynikałoby, kiedy i w jakich okolicznościach następuje zwrot nienależnie pobranych świadczeń. Powódka nie miała świadomości, że wypłacony jej zasiłek chorobowy stanowi świadczenie nienależne, jeżeli w tym czasie podejmie jakiegokolwiek obowiązki wynikające z wcześniej zawartych umów zlecenia. Podkreślenia wymaga fakt, że powódka była zgłoszona do ubezpieczenia społecznego zarówno od pracodawcy, jak i osoby, z którą łączyła ją umowa zlecenia. Strona pozwana pobierała składki i miała świadomość, że powódka posiada kilka ubezpieczeń. Tym samym nie można uznać, że powódka swym zachowaniem w jakikolwiek sposób przyczyniła się do wypłaty tego świadczenia.

Powódka nie może więc zostać obciążona zwrotem zasiłku chorobowego, w szczególności mając na uwadze fakt, że nie została pouczona o braku prawa do pobierania świadczenia, konsekwencjach pobrania świadczenia, które może okazać się nienależnym.

Po drugie Sąd uznał, że w niniejszej sprawie nie zostały spełnione przesłanki art. 17 Ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1368 j.t.).

Art. 17 ust. 1 cytowanej Ustawy stanowi, że ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Przesłanki utraty prawa do zasiłku są niezależne od siebie i mają samoistny charakter. Jedną z wymienionych przyczyn powodujących utratę prawa do zasiłku chorobowego jest wykonywanie pracy zarobkowej podczas orzeczonej niezdolności do pracy.

Pracą w rozumieniu komentowanego przepisu jest praca w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych - stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 roku, sygn. akt II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43).

Na gruncie tej przesłanki nie ma natomiast znaczenia czy konkretna praca podejmowana jest w celu zarobkowym, a więc, czy osiągnięcie dochodu było głównym motywem jej podjęcia (zob. A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 17 [w:] Ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Komentarz, Warszawa 2009, pkt 5). Spełnienie wspomnianej przesłanki było wielokrotnie przedmiotem oceny zarówno ze strony Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych. Na tym tle dominuje podejście przypisujące zarobkowy charakter każdej działalności przynoszącej jakikolwiek dochód. Nie dotyczy to jedynie sporadycznych, incydentalnych i wymuszonych okolicznościami przejawów aktywności zawodowej (por. m.in. wyroki SN z: 5 kwietnia 2005 r., sygn. akt I UK 370/04, OSNP nr 21/2005, poz. 342; 12 maja 2005 r., sygn. akt I UK 275/04, OSNP nr 3-4/2006, poz. 59; 5 października 2005 r., sygn. akt I UK 44/05, OSNP nr 17-18/2006, poz. 279; 15 czerwca 2007 r., sygn. akt II UK 223/06, OSNP nr 15-16/2008).

Ponadto w tym miejscu powołać należy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 II 2014r (SK 18/13, cyt. za LEX) w którym wskazano, że art. 17 ustawy z 25 VI 1999r świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w zakresie w jakim stanowi podstawę do utraty prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczonego, który wykonywał prace zarobkową, uzyskując wynagrodzenia przekraczające minimalną wysokość wynagrodzenia za pracę, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1 i 2, art. 31 ust 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu Trybunał podkreślił, że ustawodawca przewidział, że osoby, które są w stanie samodzielnie zarobkować pomimo pozostawania na zwolnieniu lekarskim, nie są w ogóle objęte zakresem prawa do zabezpieczania społecznego, a także, że przesłanką realizacji tego prawa jest brak środków utrzymania obywateli niezdolnych do pracy ze względu na chorobę. Nie można uznać, że wynagrodzenie z tytułu umów zlecenia otrzymywane za prace świadczone jedynie doraźnie, tj. jeden dzień pracy w komisji przy (...) w D. stanowi zabezpieczenie środków utrzymania powódki.

Z zebranego materiału dowodowego nie wynika, aby w okresie niezdolności do pracy powódka wykonywała pracę zarobkową. W obliczu powyższych rozważań udział w trzech posiedzeniach Komisji Psychiatrycznej (w odstępie kilku lat) nie stanowi pracy zarobkowej. Zauważyć bowiem należy, że celem zasiłku chorobowego jest zapewnienie świadczenia pieniężnego wtedy, kiedy ubezpieczony pracować nie może. Powódka musiałaby zatem uzyskać dochód, który zastąpiłby jej zasiłek chorobowy. Tymczasem powódka otrzymała po kilkanaście złotych za osobę stojącą na Komisji i dlatego nie można uznać tego wynagrodzenia, za źródło zapewniające utrzymanie. Zdaniem Sądu, ustawodawcy nie o takie zachowania chodziło.

Tym samym w dalszej kolejności ustalić należy, czy udział w tych sesjach był zachowaniem niezgodnym z celem zwolnienia. Zachowaniem niezgodnym z celem zwolnienia określić można takiego typu postępowanie, które w powszechnym odczuciu jest nieodpowiednie dla osoby chorej i może nasuwać wątpliwości co do rzeczywistego stanu zdrowia ubezpieczonego (I. J., Prawo socjalne. Komentarz..., art. 17). Wykorzystywaniem zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia jest zawsze wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres

niezdolności do pracy. Celem zwolnienia od pracy jest zaś odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy, stąd w jego osiągnięciu przeszkodą mogą być wszelkie zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję (wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 roku, III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338).

To na stronie pozwanej ciążył również obowiązek wykazania, że powódka rzeczywiście wykorzystywała zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Tymczasem z wiarygodnych zeznań powódki wynika, że udział w sesjach Komisji Psychiatrycznej nie pogorszył stanu zdrowia powódki i nie wpłynął na wydłużenie okresu jej niezdolności do pracy.

Przechodząc natomiast do świadczenia pracy w dniu 19 września 2016 roku Sąd również dał wiarę wiarygodnym i spontanicznym zeznaniom powódki, która przyznała, że tego dnia faktycznie była w pracy, zaś zwolnienie lekarskie otrzymała w godzinach popołudniowych, już po świadczeniu pracy. Sąd uznał, że zaszło nieporozumienie związane z tym, że lekarz nie dopytał pacjentki, a powódka z kolei nie zwróciła uwagi, że tego dnia była już w pracy, więc zwolnienie lekarskie powinno być od dnia następnego. W omawianym przypadku w ocenie Sądu w ogóle nie można mówić o świadczeniu nienależnym, skoro powódka świadcząc pracę zwolnienia lekarskiego jeszcze nie miała.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, iż brak było materialnej podstawy odmowy powódce prawa do zasiłku chorobowego, jak również żądania zwrotu wypłaconego świadczenia i na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję.